GÜNEŞE LAMBA YAKAN ADAM :

AYTEKİN ÇAKMAKÇI

Potre Röportajı: Abdurrahman Baycuman

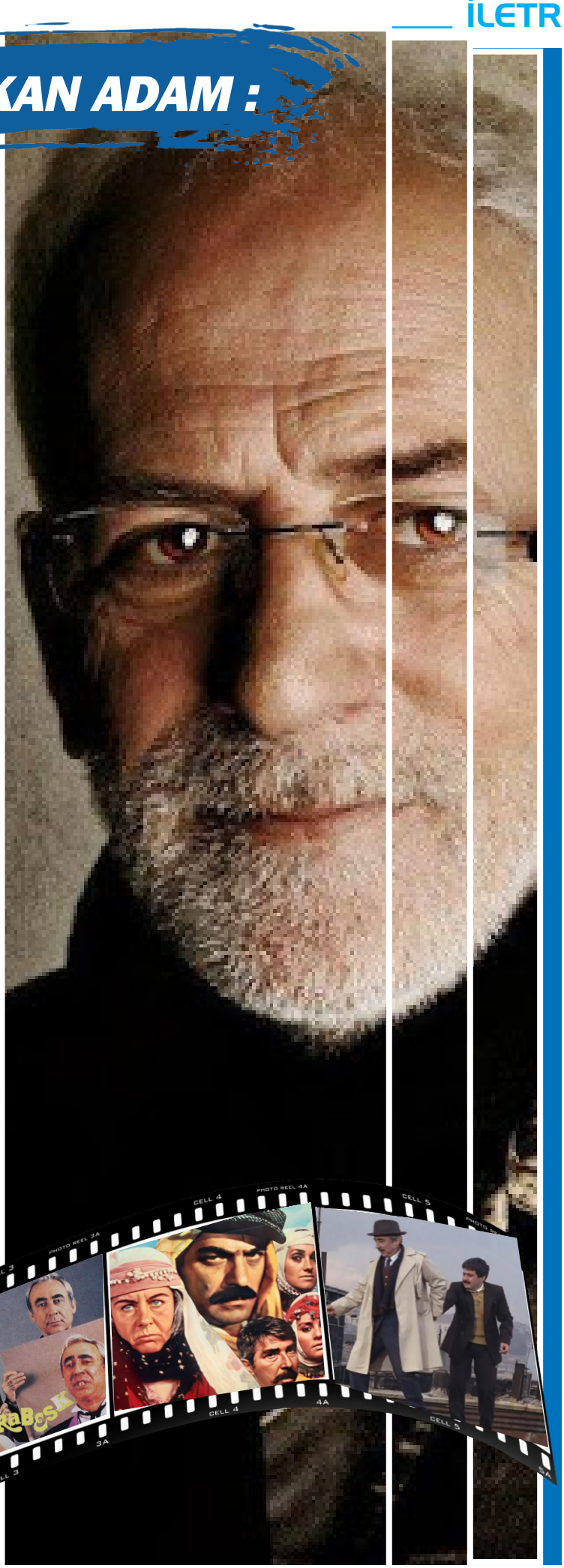

Kamera yardımcı asistanlığından görüntü yönetmenliğine uzanan bir yol... Ömrünün son demlerine kadar süren bilgi birikimini aktarma isteği... Sinemanın aykırı görüntü yönetmeni Aytekin Çakmakçı, bir diğer adıyla Güneşe Lamba Yakan Adam.

Yazar Barış Saydam'ın tabiriyle Güneşe Lamba Yakan Adam, Aytekin Çakmakçı; Türk yönetmenlerinin hayallerini gerçekleştirmek üzere 10 Ağustos 1949'da Trabzon'da dünyaya geldi. Babasının yanında bir kaptan olarak yetişti ancak gençliğinin baharında olan Aytekin Çakmakçı'nın asıl isteği bu değildi. Kendi farkında olmasa da onun dünyaya geliş amacı; Dünya'ya vizörden bakmaktı.

Babasının İstanbul'a tayinin çıkmasıyla eline bir fırsat geçiyor ve prodüksiyon asistanlığı yapan arkadaşı Abdullah Gürek'in teklifiyle daha sonraları "Ustam" diyerek bahsedeceği Kriton İlyadis'in yanında kamera asistanlığı yaparak sinema sektörüne atılıyor. Daha o yaşlarda reklam ve set fotoğrafçılığı yapmaya başlarken becerileri de ona yeni kapılar açıyor. Hala gençlik döneminde iken kameraman olarak usta yönetmenlerle çalışma fırsatı bulan Çakmakçı bir noktada bu dünyanın içerisindeki standart bir görüntü yönetmeninden farklı bir şeyler yapabileceğini anlıyor ve gerçek Aytekin Çakmakçı kimliği o zaman beliriyor. Aytekin Çakmakçı'nın amacı dönemin Yeşilçam'ında eksikliğini hissettiği yeni görsel anlayışını ortaya çıkarmak oluyor.

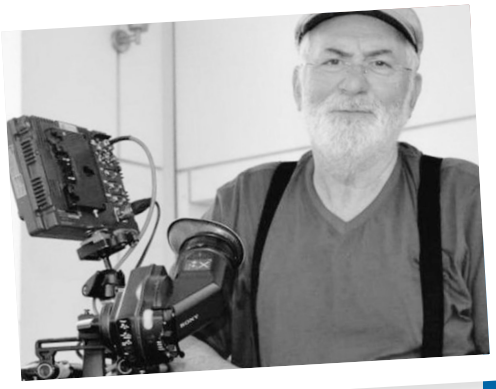

Türk Sinemasında Farklı Bir Dönem

Türk sinemasında o günün şartlarına göre şekillenerek dönem dönem ulusal, milli, devrimci ve arabesk gibi sinema akımları ortaya çıkıyor. Fakat o zamanlarda bazı sinemacının usta eserler ortaya koyduğu bazılarının ise içinde bulunmayı reddettiği bir dönem karşımıza çıkıyor. İşte Aytekin Çakmakçı'nın etkin olduğu yıllar, bir dönem erotik filmler furyası olarak nitelendirdiğimiz, tam da 12 Eylül dönemi öncesinde var olan ve sona eren bir dönemden sonra başlar. Bahsettiğimiz dönemde Çakmakçı; kendi anlatımlarına göre onurlu bir davranış sergileyerek sektörde kalmadı ve sinema sektöründen çıkarak inşaat sektörüne atıldı.

Bir Kameraman İşini Yapmalı

Bu ara geçiş döneminin sonrasında sinemaya geri dönme kararı alan Çakmakçı; yeni görsel anlayışı düşüncesini 1984'te Ümit Efekan'ın yönettiği "Acı" filmiyle ortaya koyuyor. Uygulamış olduğu yeni teknikler o dönemin sinemacıları tarafından mesleği sabote ettiği yönünde eleştirilirken, Yeşilçam'da görüntü yönetmeni olgusunun olmadığı sadece kameraman diye geçtiği görülüyor.. Bu yüzden o dönemde bir kameramanın filme dahil olması, yaratıcı olması beklenemez. Yeşilçam'da bu yüzden kameraman adı altında geçiyor.

Yeni Görsel Anlayışı

Çakmakçı; bu eleştirileri dönem sancısı olarak nitelendirerek yoluna devam ediyor ve bu yenilikçi anlayışı sayesinde sinemayı bir üst seviyeye taşımak isteyen, kendilerine has tavırları olan İrfan Tözüm, Şerif Gören, Yavuz Turgul gibi büyük yönetmenlerden teklifler almaya başlıyor. Ortaya çıkardığı eserler öyle dikkat çekiciydi ki 1986'da Yılanların Öcü filmi ile Altın Portakal'da, 1996'da ise Mum Kokulu Kadınlar ve Işıklar Sönmesin'le Altın Koza'da En İyi Görüntü Yönetmeni ödülünü aldığı görülüyor.

"Görüntü Yönetmeni, Yönetmenin hayallerini en az kayıpla gerçekleştirecek kişidir"

Okan Üniversitesi Sinema ve Televizyon bölümü başkanı Murat Tırpan'la yaptığımız söyleşi ile Aytekin Çakmakçı hakkında altın niteliğinde bilgilere ulaşıyorum.

● Aytekin Çakmakçı'yı nasıl tanımlayabilirsiniz ?

Aytekin Çakmakçıyı iki şekilde tanımlayabilirim. Birincisi herkesin tanımlaması gereken şekilde tanımlayabilirim. Türk sinemasında görüntü yönetmenliği denince mutlaka üzerinde durup düşünülmesi gereken çok önemli bir figür, önemli bir emektar ve ustadır. Böyle tanımlamak gerekir. İkincisi de bir muhabbetimiz olduğu nedeniyle benim Aytekin Abimdir, öyle olmuştur. Dolayısıyla hem kişisel bir yakınlığım olduğu için hem de alanım olan sinema alanında büyük emekler sarf etmiş biri olduğu için.

● Aytekin Çakmakçı'dan abiniz diye bahsettiniz. Dostluğunuz bayağı eskiye dayanıyor o halde. Öyle değil mi ?

Aytekin abi insanlarla yakın olmayı severdi. Tabi ki farklı kuşaklardan olduğumuz için onun Türk sinemasına emek verdiği zamanlarda ben yoktum veya çocuktum. Dolayısıyla o son döneminde Aytekin Abi ile bir yakınlaşma fırsatı buldum ve onun dünyaya bakışını sinema anlayışını bizzat kendi ağzından duymuş, eleştirilerini kendi ağzından dinlemiş oldum. Sinema yazarı olarak gittiğim yerlerde, jüri olarak bulunduğum festivallerde Aytekin Çakmakçı da olurdu. Son dönemlerinde çok severdi Türk sinemasına değerlendirici olarak gitmeyi. Onunla sık sık konuşma fırsatı bulduğum için gururluyum.

“

● *Son dönemlerine biraz daha değinebilir miyiz ?*

Aytekin Çakmakçı enerjisi bitmeyen bir adamdı. Son döneminde bile uzun metraj film çekmese dahi Türkiyedeki sinema camiasına nasıl hizmet edebilirim diye düşünmüş, üniversitelerde atölyeler kurmaya başlamıştı. Bütün deneyimini insanlara aktarmak için kurslar veriyordu. Aytekin Çakmakçı gibi eski toprak diyecebileceğimiz sinemacılar yok denecek kadar azaldı. Onun sinemayı aktarma hevesi takdire değerdi.

● *Aytekin Çakmakçı'nın sinema camiasında bu kadar önemli olmasının nedeni nedir ?*

Burada üslup denemelerinden bahsedebiliriz. Her yönetmenin sinemaya dair farklı bir bakış açısı var. Aytekin Çakmakçı; İrfan Tözüm'ün, Reis Çelik'in, Şerif Gören'in üslupçuluğuna uygun bir adamdı. Yönetmen doğru insanla çalışıyordu çünkü orada gereken standart bir görüntü yönetmeni değildi. Bir Avuç Gökyüzü filmindeki işkence sahnelerine Aytekin Çakmakçının görüntü yönetmenliği gerekir. Radikal, farklı, aykırı filmlerin görüntülerinin bir kısmını Aytekin Çakmakçı yapmıştır. Bir yönetmen için görüntü yönetmeninin önemini şöyle açıklayabilirim; "Görüntü Yönetmeni, Yönetmenin hayallerini en az kayıpla gerçekleştirecek kişidir".

”

Aytekin Çakmakçı İçin;

Atilla Dorsay: Yeşilçam'da ve çağdaş Türk sinemasında çok görüntü yönetmeni tanımıştım. Ama bildiğim kadarıyla hiçbiri sanatı üzerine bu denli düşünmemiş, mesleğine bu kadar bilinçle yaklaşmamış ve böylesi bir kitap ortaya koymamıştı.

Hale Soygazi: Aytekin Çakmakçı sahnenin gerektirdiği ışığı yaratıcılığın sınırlarını zorlayarak mükemmel hale getirir. Işık, sinema sanatının başkahramanıdır ve Aytekin Çakmakçı ışığın efendisidir.

Sevin Okyay: Aytekin Çakmakçı... Sinemanın sana borcu var. Sinemaya verdiklerin öylesine kapsamlı ki ödemekle bitmez.

Şerif Gören: Seksenli yıllara görüntü yönetmeni olarak damgasını vuran Aytekin Çakmakçı, benimle çalıştığı ilk film olan Yılanların Öcü'yle Altın Portakal kazandı. Sinemada ışığı çok önemseyen, daima kendisini ve sanatını geliştiren Çakmakçı, kibardır, saygılıdır ve çok iyi bir insandır.

Diye bahsetmişti.

Canım Kardeşim filminin bu meşhur fotoğrafını Set fotoğrafçılığı yaparken Aytekin Çakmakçı çekmiştir.

İyi Film Doğru Görüntüler Toplamıdır

Bu sözüyle "İyi film nasıl olur ?" sorusuna en uygun cevabı veriyordu Aytekin Çakmakçı. Ömrünün sonuna kadar gerek set fotoğrafçılığıyla, gerek reklam çalışmalarıyla, gerek ise ışığa yön vererek sanatını icra ettiği görüntü yönetmenliğiyle sinema ve televizyona katkıda bulundu, yoruldu okullarda atölye açtı, fotoğraf sergileri açtı. Söyleşiler yaptı sözleri kitap oldu. Geçtiğimiz mart ayında kaybettiğimiz Aytekin Çakmakçı sinema tarihine adını altın harflerle yazdırdı.

Aytekin Çakmakçı Filmografisi:

1973- Canım Kardeşim
1985- Yılanların Öcü
1987- İpekçe
1992- Cazibe Hanımın Gündüz Düşleri
1994/1997- Şehnaz Tango
1996- Işıklar Sönmesin
1998- Her Şey Oğlum İçin
1997/2001- Baba Evi (Dizi)
2012- Beni De Götür
2015- Emicem Hospital

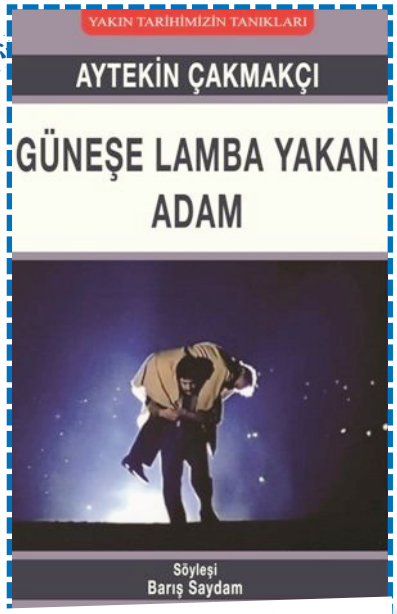

Güneşe Lamba Yakan Adam; Barış Saydam'ın düzenlemesiyle kitap haline getirilmiştir.